

de ani
de artă
teatrală
revoluționară

Alexandru
Dincă :

*„Un capitol
reprezentativ
în istoria culturii
naționale“*

— În salba instituțiilor teatrale românești, cum se definește Teatrul Național craiovean? În ce măsură istoria sa din ultimele patru decenii este totodată o istorie a valorilor naționale?

— Înscris în acest generos relief spirital, cu distincția pe care i-o conferă calitatea de Național, vârsta și experiența sa, teatrul nostru demonstrează în chip convingător că nici o disciplină artistică n-a beneficiat mai mult decât teatrul de pe urma schimbărilor structurale petrecute în țara noastră în ultimele patru decenii.

După o scurtă perioadă de căutări, fierească, teatrul a început să promoveze curajos proaspăta dramaturgie originală, care încerca să prezinte omul nou, în toată complexitatea preocupărilor și evenimentelor pe care acesta le trăia. Stagiunea 1948—1949 a urcat pe scenă primele piese ale noii dramaturgii: *Mineril de Mihail Davidoglu*, *Cumpăna* de Lucia Demetrius, urmate la scurt timp de *Medicul de plasă*, *Iarbă rea*, *Zlucă cea mare*, *Într-o noapte de vară*, iar mai târziu, *Cetatea de foc*, *Mielul turbat*, *Citadela sfărâmată*, *Arcul de triumf*, *Vlaicu* și feciorii lui și multe altele.

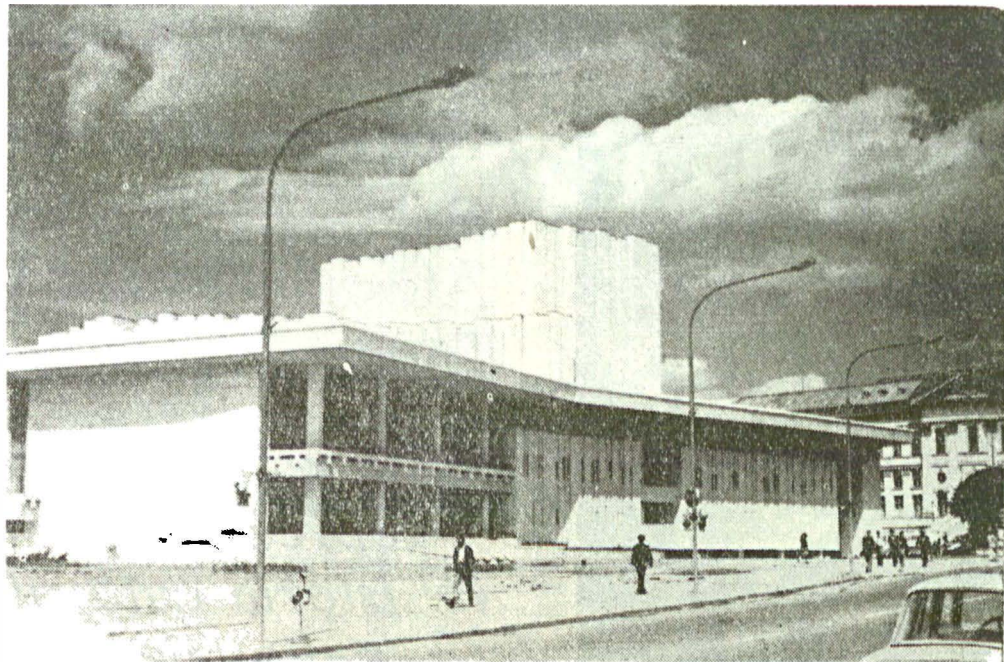
Preocuparea pentru dramaturgia originală constituie și în prezent capitolul principal al programului nostru. Dumitru Radu Popescu, Paul Everac, Ion D. Sîrbu, Marin Sorescu, Teodor Mazilu,

Aurel Baranga, Theodor Mănescu, Tudor Popescu sînt dramaturgii asupra cărora se opresc consecvent opțiunile noastre repertoriale. Adresîndu-ne cifrelor, putem observa că în cei 40 de ani de împliniri socialiste am adus la lumina rampei 350 de piese, dintre care peste 200 aparțin fondului de dramaturgie contemporană românească, numărul celor ce au vizionat spectacolele noastre în tot acest timp depășind cifra de șase milioane.

Adăugînd formelor și modalităților concrete utilizate de teatru în formarea și educarea estetică a maselor de spectatori festivalurile și colocviile de dramaturgie pe care le-am inițiat și le găzduim, numeroasele distincții obținute în cadrul unor competiții — colectivul nostru a fost prezent pe podiumul învingătorilor la toate cele patru ediții de pînă acum ale Festivalului național „Cîntarea României” — ca și soliile artistice peste hotare, putem afirma cu deplină temei că toate acestea plasează Teatrul Național din Craiova, în ultimele patru decenii, în categoria cea mai înaltă din ierarhia de valori a teatrului românesc, făcînd din istoria lui un capitol reprezentativ al istoriei culturii naționale.

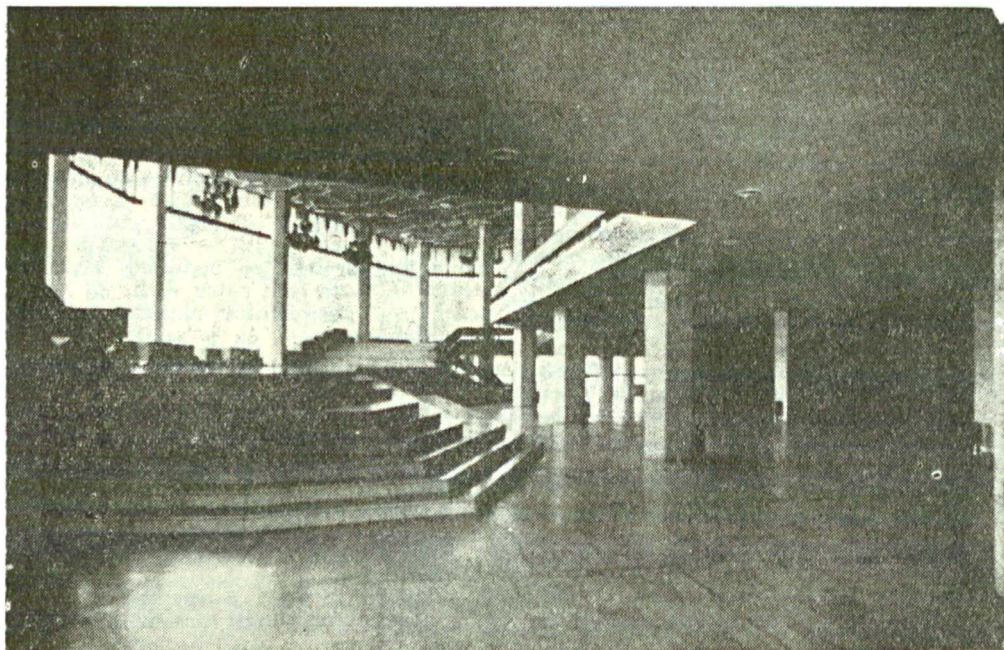
— Ce a însemnat pentru Oltenia existența Teatrului Național din Craiova?

— Teatrul a ieșit permanent din Cetate, parcurgînd lungi itinerarii prin întreaga Oltenie: statisticile arată că, în

Noul lăcaș al Teatrului Național din Craiova, integrat în arhitectura orașului...

...și o imagine din foaler

ultimii 40 de ani, colectivul nostru a prezentat spectacolele în peste o sută de orașe și sate ale Olteniei, realizând o veritabilă omniprezență în acest colț de spiritualitate nomădească. Am statornicit tradiția stagiunilor permanente în 12 centre importante, ca și aceea a prezentării unor premiere sau spectacole itinerante pe platformele industriale, pe șantiere naționale, în bazinele carbonifere din Valea Jiului și a Motruului etc. În același timp, am susținut manifestări dedicate tineretului: conferințe experimentale, întâlniri cu actorii, recitalluri, colorvii, gale ale teatrului pentru tineret ș.a., pregătindu-ne astfel publicul de mâine.

Știu că teatrul nostru și-a îndeplinit cu consecvență menirea de a sprijini talentele din formațiile de amatori — muncitorești, școlare, universitare —, cu care am colaborat susținut, cei mai dotați revenind la „mătcă” după absolvirea I.A.T.C. Așa ne-am format, în bună măsură, o trupă statornică și valoroasă, și aceasta a fost o sursă de armonie și un îndemn la autodepășire.

În același timp, an de an, am promovat un repertoriu dramatic original. În ultimii 40 de ani, pe scena craioveană au fost prezentate în premieră absolută sau pe țară 172 de piese, dintre care 96 românești contemporane. Teatrul nostru a fost gazdă bună — adesea, leagăn chiar — pentru numeroși dramaturgi, lucru invocat totdeauna cu recunoștință de către aceștia. Îi citez, în primul rând, pe I. D. Sirbu, căruija i-au fost jucate în premieră, pe scena din orașul care l-a adoptat cu căldură, nouă piese. Una dintre acestea, *Seară de tălnă*, a fost încununată cu Premiul pentru dramaturgie, iar întreaga sa operă a binemeritat, în anul 1983, Premiul Academiei R.S. România și Premiul Ununii Scriitorilor. Grație, probabil, și bunei lansări asigurate prin spectacolele noastre, unele dintre piesele sale au fost montate sau traduse peste hotare.

— 30 de ani din viața dumneavoastră sînt pînă azi legați de existența Teatrului Național. Care sînt momentele mai emoționante de care vă amintiți ?

— Derulez adesea în memorie secvențe încărcate de emoții, satisfacții, momente de dificultate și împliniri pe care mi le-a oferit viața, contopită — rog să-mi fie ierbată această efuziune lipsită de emfază, ci doar ca o fierbinte conștiință a apartenenței — cu aceea a Naționalului craiovean. Am încercat să-l slujesc cu modestele mele mijloace, dar totdeauna, cred, cu aspirația către treapta înaltă corespunzătoare beneficiului moral și spiritual ce mi-a fost oferit de statornica așezare la cîrma acestei prestigioase instituții, vreme de trei decenii, fie ca director, fie ca adjunct al directorului, și

nu de puține ori împlinindu-le pe amîndouă. Dar nu „îmbătrînirea într-un scaun” este un titlu de mîndrie, ci vișoarea și tineretea pe care ți-o comunică perpetua solicitare, încrederea celor din jur. Îndrăznesc să afirm că m-am simțit din ce în ce mai dator, ca director și comunist, să răspund așteptărilor celor care mi-au încredințat acest mandat, oamenilor minunați pe care îi are teatrul nostru, publicului și tuturor colaboratorilor cu care am avut și păstrez trainice legături de suflet și de muncă.

Pot evoca multe întîmplări de neuitat — unele în legătură cu oamenii în mijlocul cărora am trăit și am muncit, cele mai multe, însă, cu evenimente din viața instituției. Aș aminti, printre acestea, străduința depusă alături de mulți slujitori ai scenei craiovene pentru ridicarea unui lăcaș propriu al teatrului, ca și satisfacția deosebită de a figura pe lista depusă în containerul așezat la temelija acestui lăcaș ; ca, după numai patru ani, în aprilie 1973, să mă număr printre cei ce semnau recepția mărețului edificiu din centrul Craiovei.

Cînd s-au deschis porțile acestei minime, muncitorii și tehnicienii care au înălțat-o erau încă prezenți ; au intrat mai întii veteranii teatrului, apoi veteranii urbei, au sosit apoi oltenii de pretutîndeni, spectatorii noștri de fiecare zi. Plîngeau cei bătrîni, aplaudau muncitorii de pe ultimarele schele, lăcrîmam noi, cei care aveam s-o slujim. Am înțeles atunci că în această clădire e înzidit sufletul de filacără și floare al Olteniei veșnice. Și am mai înțeles cu toții că această desăvîșire în rost și faptă a ideii de cultură pentru popor o datorăm Partidului Comunist Român, statului nostru socialist, primului cătășean al țării, secretarul general al partidului și președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Momente emoționante am trăit și la sărbătorirea centenarului teatrului, dar mai ales la jubileul de 125 de ani, în decembrie 1975, cînd am primit înaltul mesaj al președintelui Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și mi s-a înmînat Ordinul „Meritul Cultural” clasa I, acordat instituției noastre prin Decret prezidențial. La data respectivă, Naționalul craiovean era singurul teatru din țară încununat cu această înaltă distincție.

Editarea unei „Istории a Teatrului Național din Craiova”, apărută în februarie 1979, izbînzile actoricești, distincțiile la competițiile profesionale, contactele cu personalități artistice și instituții teatrale din alte țări, și atîtea altele fapte, întregesc sirul împlinirilor în care m-am simțit implicat pe parcursul a 30 de ani : firește, trebuie să recunosc că între timp am încercat și decepții...

„Apus de soare“ de Delavrancea ;
în scenă, Marina Bașta și Vasile
Cosma

„Capul“ de Mihnea Gheorghiu, mo-
ment cu Elena Gheorghiu și Petre
Gheorghiu-Dolj

— Edificiul Teatrului Național este unul dintre darurile de preț pe care poporul nostru, condus de Partidul Comunist, le-a făcut culturii. Cum a influențat această construcție modernă și multifuncțională calitatea artelor teatrale? Cum au răspuns, prin faptele lor, artiștii craioveni?

— În decursul existenței sale, teatrul craiovean a jucat în clădiri improvizate (unele chiar din paieantă), în săli de cinematograful sau în sala de festivități a unui liceu, singurul local mai acătării fiind Teatrul Theodorini, mistuit de flăcări în anul 1927. Meritata strămutare în adevărată și propriea sa casă s-a împlinit în anul 1973, când a fost înfăptuită hotărîrea adoptată la Congresul al IX-lea al Partidului, de a se construi moderne edificii teatrale destinate teatrelor naționale din București, Craiova și Tîrgu Mureș. A fost o cîștigătoare pusă în slujba propășirii artelor românești. Locul pe care e înălțată, precum și funcția sa în complexul urbanistic al Craiovei de azi și de mîine, îi dau dreptul de a fi considerată „clădire semnal“, iar bulevardele viitorului vor trebui să privescă simetric și „disciplinat“ spre ea.

Actualul edificiu nu este însă numai o mîndrie a creației arhitecturale românești, ci și un instrument polifuncțional, care oferă excelente condiții de creație artistică și cel mai ridicat grad de confort pentru spectatori, destul de rar înțilnite chiar și în cele mai ambițioase

metropole teatrale. Pe scena noastră poate fi montat orice spectacol, oricît de dificil și de pretențios; elementele dimensionale și înzestrarea tehnică o permit. Este mai mult decît un edificiu modern, este un veritabil complex cultural-teatral, care ne îngăduie împlinirea oricărui gînd folositor actului artistic și relației cu publicul. Putem juca și jucăm realmente oriunde: pe scenă, în foaiere, în sala mică „Studio T 94“, pe platforma exterioară. O atare multifuncționalitate a lărgit enorm gama modalităților abordate, sporind calitatea și audiența spectacolelor. În același timp, am putut destina spațiile necesare Muzeului teatrului, unor expoziții periodice, seratelor literar-muzical-teatrale, recitalurilor, lansărilor de cărți etc., acțiuni care au conferit teatrului noi atribute de agent de cultură.

Angajamentul nostru politic, moral și artistic a fost clar și categoric: „vom fi și în viitor la înălțimea înaintașilor noștri. Ne vom face datoria, neprecupețind nici un efort“. Iar artiștii craioveni și-au onorat angajamentul.

— Unul dintre cele mai importante jaloane în activitatea oricărui teatru este repertoriul. Naționalul craiovean a avut întotdeauna un repertoriu inspirat. Care sînt principiile sale directoriale?

— Un teatru național trebuie să joace în permanentă rolul de avanpost. Teatrelor naționale le revine sacra obligație de a cultiva în primul rînd gîndul româ-

nesc. Printr-o dramaturgie originală de calitate; parul, prin valorificarea moștenirii literare și prin selecția din repertoriul universal, clasic și actual, ele trebuie să realizeze un program deopotrivă reprezentativ pentru școala națională de dramaturgie și echilibrând armonios tradiția și contemporaneitatea, clasicul și modernul, diferitele specii dramatice.

Am încercat să răspundem acestor criterii concentrându-ne eforturile pentru a da activității noastre o unitate ideologică și a o ancora în actualitatea politico-socială, afirmând totodată ideea unei noi calități a artei spectacolului, care să o impună tot mai mult în conștiința publicului.

Am ales cu consecvență acele lucrări dramatice care dezbate teme complexe. Într-o formă teatrală cu putere de comunicare. **Omul care...**, **Interesul general**, **Zodia Taurului**, **Acești îngeri trști**, **Patetica '77**, **Seară de taină**, **Clipa**, **A treia țepă**, **Hoțul de vulturi**, **Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă**, **Politica**, **Jolly-Joker**, **O sărbătoare princiară**, **Un pahar cu sifon**, **Viața unei femei** sînt realizări scenice care reflectă preocuparea pentru un program ideologic și estetic ferm și limpede.

Multe spectacole înscrise pe afișele noastre realizează fie o valorificare a moștenirii literare (opere de Caragiale, G.M. Zamfirescu, Alexandru Kirilescu, Victor Ion Popa, Delavrancea, Mircea Ștefănescu și alții), fie o contribuție la cunoașterea literaturii clasice universale; totodată, ele aduc un plus de culoare și diversitate în cadrul unui program pronunțat contemporan. Selectarea acestor opere se face dintre cele mai reprezentative lucrări ale clasicii: Shakespeare, Goldoni, Victor Hugo, Gorki, Ostrovski, Gogol, Ibsen, Bernard Shaw.

— Cum ați izbutit să realizați stabilitatea colectivului? Am aflat că actori de notorietate națională refuză oferte de transfer în teatrele capitale.

— Înnoirea Naționalului craiovean după 23 August 1944 a cuprins și dezvoltarea colectivului. Alături de Ovidiu Rocoș, Remus Comăneanu, soții Madeleine și Manu Nedelanu, Margot Boteanu Păcuraru, Costel Rădulescu, Nicolae Sireteanu, Teodor Păunescu, Dody Caiam, Didia și Mișu Balaban, George Măruțză, Geo Barton, Gheorghe Leahu, Dumitru Aureliu, ce alcătuiau „vechea gardă”, debutează și se afirmă vertiginos o întregă generație de artiști, ale căror nume s-au impus cu autoritate. Unii dintre aceștia, precum Amza Pellea, Silvia Popovici, Gheorghe Cozarici, Ion Marinescu,

Victor Rebengiuc, Constantin Răuțchi, Sanda Toma, Ioana Bulcă, Dem. Rucăreanu, Ion Pavlescu, Vasile Constantinescu, după ce și-au făcut ucenicia sau au servit mulți ani scena craioveană, și-au împlinit destinul artistic pe scene ale capitalei sau la alte teatre din țară. Cei mai mulți, însă, au găsit loc de desfășurare a talentului lor aici, la Craiova. Majoritatea sînt, bineînțeles, oțeni, dar nu acesta e motivul principal pentru care s-au fixat în colectivul nostru. Faptul că lucrează într-un teatru care face totul pentru a-și respecta menirea și într-o zonă culturală în înflorire, că aici și-au realizat personalitatea artistică și s-au impus în ierarhia valorilor naționale; că fac parte dintr-un colectiv omogen, statormic și ambițios, alcătuit din talente viguroase — ceea ce stimulează performanța și competiția; că programul teatralului și exigențelor public craiovean le oferă perspective creatoare; că aici și-au întemeiat familii și se simt apreciați, stimați și iubiți, toate aceste considerente contribuie ca actori de notorietate națională, cum sînt Tudor Gheorghe, Petre Gheorghiu-Dolj și mulți alții, să rămână credincioși scenei craiovene.

— Ce câștig au adus climatului cultural „Zilele Caragiale” și Festivalul de teatru istoric? Cum au dobîndit aceste manifestări o dimensiune națională?

— Festivalul de teatru istoric, inițiat în anul 1977, cu prilejul Centenarului Independenței, s-a desfășurat pînă în prezent în cadrul a patru ediții, demonstrînd de fiecare dată, atât prin spectacole cît și prin dezbaterile din cadrul colocviilor, marile virtuți ale acestui teatru în educarea patriotică și revoluționară a oamenilor muncii, în special a tinerelor generații, precum și o înflurire benefică asupra creației dramatice inspirate din istoria patriei.

„Zilele Caragiale” se organizează în fiecare an la finele lunii ianuarie, ca omagiu la aniversarea marelui scriitor, cu contribuția Societății culturale „I. L. Caragiale”, înființată în 1976, și a teatrului nostru. Scopul lor este de a impune în conștiința estetică a contemporaneității opera celui mai de seamă dramaturg al țării.

Oștiul de care aminteați devine astfel un oștișt al culturii românești, și el rezidă în faptul că s-a creat un climat de emulație, că s-a fixat sentimentul răspunderii de „gazdă” a acestor manifestări de anvergură națională — sentiment pe care-l împărtășesc toate instituțiile de cultură și artă participante, publicul, Cetatea și diriguitorii ei.

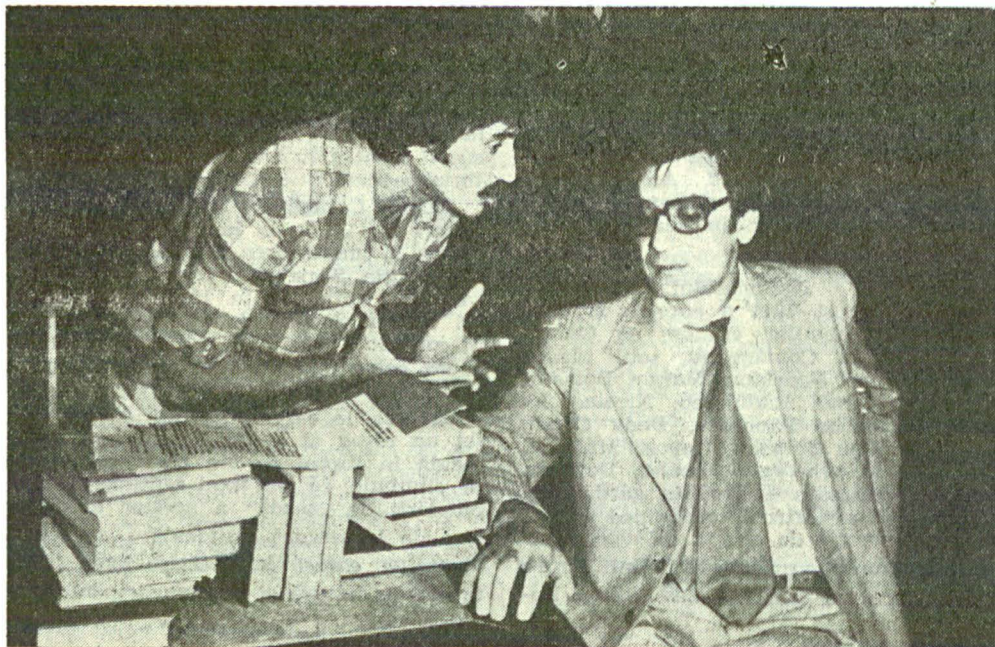

„Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă” de Horia Lovinescu. Interpreți, Tudor Gheorghiu și Valeriu Dogaru

„Richard II” de Shakespeare. Protagonist, Tudor Gheorghiu

„Politica” de Theodor Mănescu. În imagine, Valentin Mihali și Petre Gheorghiu-Dolj

— Ce ecouri a avut, în deplasările peste hotare, aria teatrală de azi a Bănel ?

— Iugoslavia, Bulgaria, Polonia, Cehoslovacia și Uniunea Sovietică sînt țările în care colectivul nostru a fost urtătorul de mesaj al culturii și al teatrului românesc. Am prezentat spectacole la Belgrad, Novisad, Sofia, Plovdiv, Varșovia, Lodz, Praga, Brno, Bratislava, Tîrnovo, iar la Erevan am realizat o experiență într-adevăr originală: doi actori ai teatrului nostru (Constantin Sassu și Leni Pîntea-Homeag) au jucat într-un spectacol al Teatrului Dramatic Rus „Stanislavski”, în vreme ce o actriță și un actor al teatrului respectiv au interpretat pe scena craioveană aceleași roluri din aceeași piesă, care, printr-o coincidență, era pe afișul ambelor teatre.

Pretutindeni, spectacolele — **Acești ingeri triști, Arca bunei speranțe, Procesul Horia, O noapte furtunoasă, Othello, Regele Lear, Hangița, Tartuffe** — au fost primite cu deosebită căldură și mult interes, fiind socotite de către comentatori momente artistice de referință: „Un minunat prilej de cunoaștere a virtușilor școlii teatrale românești” („Politica”), sau „Un minunat mod de cunoaștere a culturii românești” („Zycie Warszawy”). Cronicarul lui „Otecestven glas”, referindu-se la turneul în Bulgaria și la spectacolul **Procesul Horia**, făcea următoarele aprecieri: „un triumf, asigurat de personalități artistice proeminente”... „un regizor talentat cu un stil și un concept de teatru viguros”... „realizatori ai unei desfășurări cinematografice a spectacolului, al unei inventivități scenografice excepționale, al unui laconism sever al mișcării, cuvîntului și gestului, dublate de un patos național vibrant”. Presa cehoslovacă a acordat largi spații turneului nostru din anul 1981: „Rude Pravo”,

„Pravda”, „Smena”, „Vecernic”, radioul și televiziunea cehoslovacă au făcut ample relatări asupra soliei de artă a Naționalului craiovean, considerînd-o „un minunat prilej de confruntare, dar și de încununare cu veritabile succese”.

Pe aceeași linie nu pot să nu amintesc de impresia profundă și de marele ecou stîrnite de recitalurile de poezie și muzică susținute de Tudor Gheorghe în Franța, S.U.A., Canada, Italia, Austria, Malta și Uniunea Sovietică.

— **Cu ce gânduri întîmplați dumneavoastră și colectivul pe care-l conduceți cea de-a 40-a aniversare a revoluției de la 23 August și Congresul al XIII-lea al P.C.R. ?**

— Cu strădania de a adăuga tezaurului dramaturgic și spectacologiei românești valori care să vorbească și generațiilor viitoare despre măreția începutului de drum al acestei epoci istorice și despre devenirea ei, așa cum au fost concepute de politica partidului nostru.

Vom prezenta o suită de spectacole cu **Seară de taină** de Ion D. Sîrbu — evocare a luptelor insurecționale petrecute la Craiova în zilele glorioase August 1944 —, precum și cu **Politica** de Theodor Mănescu și **Fotografia mărită** de Mihai Duțescu; Tudor Gheorghe va susține recitalul **Aceasta este țara mea** pe plat-formele industriale ale Craiovei și pe șantierele tineretului din zona Olteniei. Vom desfășura în același timp un larg evantai de manifestări artistice și culturale diverse: o decadă a dramaturgiei românești contemporane, spectacole în aer liber, spectacole itinerante de poezie patriotică și revoluționară.

**Convorbire realizată de
Mircea RAREȘ**